

Az anyag átváltozása

T. Horváth Éva képei

Minden kiállítási megnyitás rítusa azzal kezdődik, hogy az interpretátor elébe áll a képeknek, szánt szándékkal feltartóztatja a közönséget. Beavat, felkészít, útravalót ad, felcsigáz, fokozza a türelmetlenséget. S természetesen nem is az a fontos, amit mond, hanem hogy nem lehet csak úgy, minden további nélkül a képekhez lépni.

Csakhogy az alkotójuk formálisan kinyilvánított szándéka szerint ennek a tárlatnak a képei igénylik is a szöveget, a beszédet: eleve *Rakovszky Zsuzsa* nagyszerű soraival nevezik meg, értelmezik magukat. S mindezeket túl nem csupán megfejtik, hanem fel is találják magukat a világot teremtő költői Szóban. Ezek a képek keresik, előhívják a Szót, a saját eredetük titkát.

Az értelemadó, megvilágító, teremtő erejű Szó nélkül káoszba hullana a kozmosz, s még töredékesen sem lenne „lenntartható” a világ képe. Logosz nélkül az anyagi világ, amelynek a mulandóság lényegi vonása, nem válhatna Ikonná, mert egyszerűen nem lenne megpillantható. Csak azt láthatjuk, amelynek a körvonalai a szemünkkel – s nem pusztán csak optikailag – kivehetőek a lét felfoghatatlan ábrájából. Ám semmi sem fogható fel, ami túl, vagy innen van a nyelv értelmi világán. Hiszen még az „értelmetlen” és az „értelmen túli” is az értelem tartományai csupán, ezek nyilvánvalóan hozzá képest határozhatók meg, vagy írhatók körül. Ami *T. Horváth Éva* középkori freskókat, domborműveket, a bizánci ikon és tárgyornamentika formáit és színeit idéző festői világának talán legszembetűnőbb vonása, az a képek nem leplezett, sőt felfokozott anyagszerűsége, vagy még inkább az anyagszerűségnek a megformálás által elért festői hatása. A formák és a színek mintegy birtokukba veszik az anyagot, felszínre hozzák a mulandóság drámáját, az örök passiót. De ez a kisajátítás csak addig a határig juthat el, ahol láthatóvá válik a kötöttség és a dráma – és éppen ezáltal nyerhet formát, magasztosulhat föl e világ szenvedő anyagsága.

A forma és a szín azonban itt nem szívhatják magukba maradéktalanul az anyag mulandó, kaotikus, sötét és vészterhes valóságát, mint tették azt egykoron a klasszikus művészetben. Az alkotási folyamat egyfajta archeológiává, a kezdethez való önfeltáró és önértelmező visszahátrálássá, a szenvedésből és a megszenvedettből a szenvedés előttibe való visszahelyezkedéssé válik. A születés előttiéből a személytelenbe ível át, ahol még – így képzeletben – együtt volt és egy volt minden.

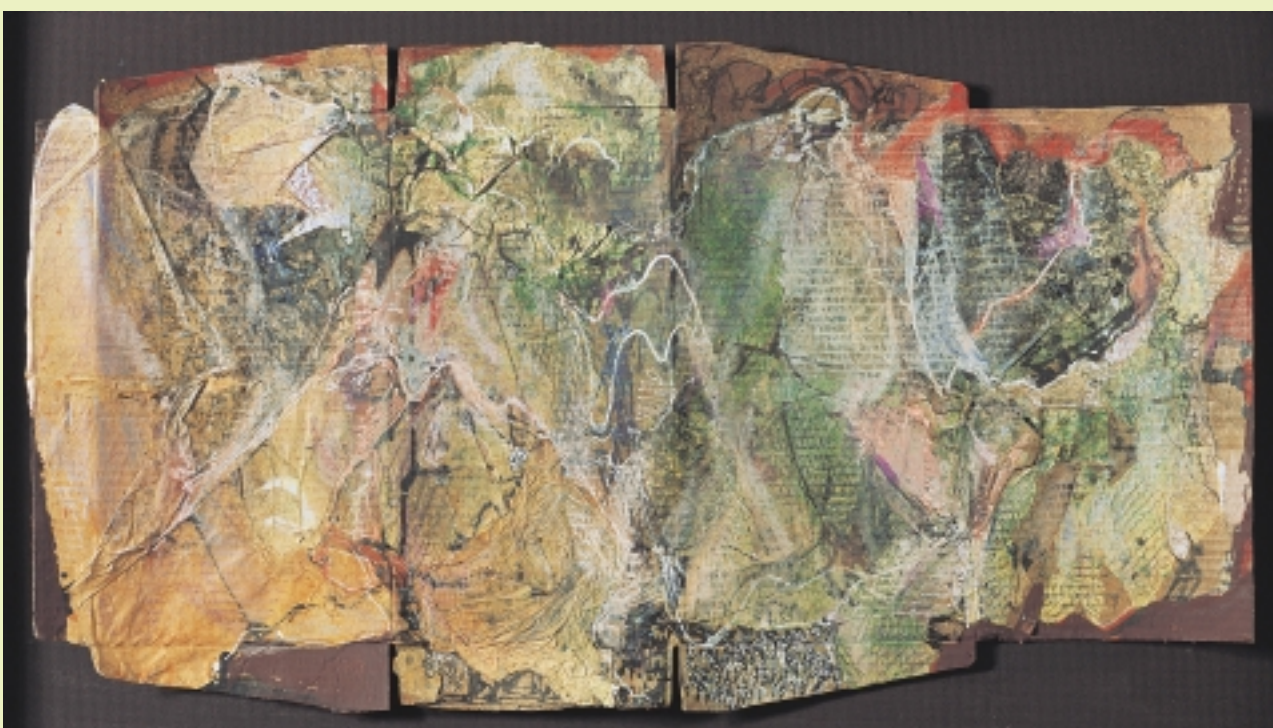
Az anyagba vésődött szenvedés mögött feldereng – vagy áttör rajta – az abszolút kezdet egységének a ragyogása, ahogyan a fény és a színek mintegy kinyilvánítják a Véletlen Keresztjére szegzett, sorsát

vesztett, megnémult, megvakult, megcsonkított anyagi világot. Kezdet és vég helyet cserélnek egymással. Az abszolútum – minden időtől, minden mulandóságtól megváltó – igazsága nem a jövő, hanem a múlt felől világítja meg a szenvedő világot. Ez a megfordítás azonban nem melankolikus és nem szentimentális jellegű, amelynek okán nem a jelenben vagy jövőben csalódott romantikus szellem meneküléseként kell elképzelnünk az ősvilágok és közösségek bontatlan egységébe, teljességébe. A kezdet nem elvontan, és nem aranykorként, retrospektív utópiaként jelenik meg, hanem abban a visszafordított időlenyomatban, amelyben az anyagi és testi létezés a kezdetekig nyúlik vissza. Így az elsötétült, halott anyagon mégis az időtlen szellem fénye hatol át, majd bontakozik szét színeké és formákká: az anyag megdicsőül.

A képek pátosza – noha szemléleti alapjukat nem a vallási hit vagy a teológiai dogma képezi – az ikonok világát idézi. Az ikon *T. Horváth Éva* képein azt demonstrálja, ahogyan a mulandóságként elszenvedett időnek az örök alak, a forma és a szín eidosza ellenáll – anélkül, hogy ehhez bárminő erőfeszítésre lenne szüksége. Mert erre csupán az időnek van szüksége az anyaggal szemben.

Az örökkévalóság erőfeszítés nélküli győzelmet arat az időn, és nem ígéretként, hanem e világ anyagságába írottan, valóságosan jelenik meg. És itt van, egészen láthatóan, hétköznapi, ám mégis ünnepi módon.

T. Horváth Éva munkáiból